

ବାଲେଶ୍ଵରରେ ପ୍ରଥମଥର ୧୯୧୫ ମସିହାରେ
ଡୁଡ଼ୀଯଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଓ ଦୁଡ଼ୀଯଥର
୧୯୩୧ ମସିହାରେ ତେପୁଟି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ
ପଦରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ଭାରତଚନ୍ଦ୍ର
ନାୟକଙ୍କ ରଚିତ ‘ପୂର୍ବ ସ୍ମୃତିକଥା’ ୧୯୭୭ରେ
ପୁସ୍ତକ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ତା’
ତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଦ୍ୱାରା ସନ୍ମାନିତ ହେବା ମନନଶୀଳ
ଶିଦେଇଥୁଲା ଗୋଟେ ପ୍ରକାର ଆଶ୍ରମ୍ଭି । ଏହି
କାଳା ରାଜୁଡ଼ା ସମୟର ଇତିହାସ, ଅଛି ସାମାଜିକ
ଉଜାଳ ସାହିତ୍ୟ । ଆଜି ବି ଆମ ସମାଜରେ
ଚିତ୍ର ସର୍ବତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିବା ବେଳେ ସେ
କଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଦେଖିଥିବା ସ୍ଵପ୍ନ, ସମେଦନଶୀଳ
ଜୀବା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ତାଙ୍କୁ ସ୍ଵରଣୀୟ କରି
ଯକଙ୍କର ‘ମୋର ପୂର୍ବ ସ୍ମୃତିକଥା’ ଧୂମି ପ୍ରତିଧୂମିର
ନଙ୍କ ପାଇଁ...

ଅନୁଗୁଳରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସଞ୍ଚ
ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସମ୍ବଲପୁରବାସୀ
ବୁଦ୍ଧାବନ ପଜନାୟକ ସେଠାରେ ପୋଲିସ
ଜନସଂପେକ୍ଷ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା କେହି
ସେଠାରେ ମୋର ପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତି
ନଥିଲେ । ଆଗରୁ ତାଙ୍କୁ ପତ୍ର ଲେଖିଥିବାରୁ
ସେ ମୋର ଆଗମନ ଅପେକ୍ଷା
କରୁଥିଲେ । ପହଞ୍ଚିବା ପରଦିନ ମୁଁ ତେପୁଣି
କମିଶନରଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ
ଗଲି । ଯିବା ବାଟରେ ଦେଖିଲି
ସଢ଼କମାନ ଦୀର୍ଘ ସଳଖ ହୋଇ
ଚାଲିଯାଇଛି । ଏପରି ଅନେକ ସଢ଼କ ।
ସରକାରୀ ଘରମାନ ଛାଡ଼ି ଆଉ କେଣେ
ଘରମାନ ନ ଦେଖି ପ୍ରକୃତରେ ମୋତେ
କାହିଁ ମାଡ଼ିଲା । ଭାବିଲି, ମୁଁ କେଉଁଠାରେ
ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି । ଲୋକ ନାହିଁ, ବସନ୍ତ
ନାହିଁ, ସମାଜ ନାହିଁ ଏଠାରେ ମଣିଷ
ଅଛନ୍ତି କିପରି ? ବୁଝିଲି, ଅନୁଗୁଳ ଗାଉନ
ଗୋଟିଏ ନୂଆ ବସନ୍ତ । ପୂର୍ବେ ଏହି
ଜିଲ୍ଲାର ରାଜଧାନୀ ଏଠାରୁ ୯ ମାଇଲ
ଦୂରବର୍ଷୀ ପୁରୁଣାଗଡ଼ରେ ଥିଲା । ତାହା
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସାମ୍ୟକର ବୋଲି ଏହି ସ୍ଥାନକୁ
ଉଠିଆସିଲା । ନୂଆ ପଢ଼ିଆ ଜାଗାରେ
କୁମେ କୁମେ ଲୋକେ ବସନ୍ତ କରୁଥିବା
ପୁଣି ଏଠାରେ ପ୍ରତଳିତ ଆଇନ ଯୋଗୁଁ
ବସନ୍ତ ବୁନ୍ଦି ହୋଇ ପାଗୁନାହିଁ ।
ଅନୁଗୁଳବାସୀ ବ୍ୟତିତ କେହି ଏଠାରେ
ତେପୁଣି କମିଶନର ଅନୁଗୁଳ ବାହାରର ଲୋକଙ୍କୁ
ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ଜିଲ୍ଲାରେ
ତେପୁଣି କମିଶନର ସର୍ବେର୍ବା । ଅନୁଗୁଳ
ଦେଇଲେଣି ପାପିଏ ହେଲିଏ ଧରିବା

ଆଜନଦ୍ୱାରା ଏହି ଜିଲ୍ଲା ଶାସିତ ହୁଏ ।
ଅଦାଳତ ସମୂହ ଏହାଙ୍କ ଅଧ୍ୟାନରେ ।
ସେ ନିଜେ ଜିଲ୍ଲା ଓ ଦୌରାଜଙ୍ଗ ନିମ୍ନ
ଅଦାଳତ ସମୂହର ଅପିଲ ଅଦାଳତ ।
ଏଠାରେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଦେଉଁନି ଅଦାଳତ ନାହିଁ ।
ଡେପୁଟି, ସବତେପୁଟିମାନେ ଦେଉଁନି ଓ
ଫୌଜଦାରୀ ଉତ୍ସବ ମନ୍ଦିରମା ବିଚାର
କରନ୍ତି । ଡଢିଶା ବିଭାଗର କମିଶନର
ଏହି ଜିଲ୍ଲାର ହାଇକୋର୍ଟ; ଓକିଲ ମୋତ୍ତାର
କେହି ନାହାଁନ୍ତି । ବାହାରୁ ଆସିଲେ
ଡେପୁଟି କମିଶନରଙ୍କ ଅନୁମତି ଆବଶ୍ୟକ ।
ଡେଙ୍କାନାଳ, ତାଳଚେର, ଆୟମଙ୍ଗୁଳ,
ବୌଦ ଓ ହିଯୋଳ ରାଜ୍ୟମାନ ଏହକୁ
ବେଷ୍ଟନ କରି ରହିଅଛନ୍ତି । ସୁତରା
ଗଡ଼ିଜାତର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳରେ ଥିବାରୁ ଶାସନ
ପ୍ରଶାଳୀ ମଧ୍ୟ ଗଡ଼ିଜାତ ଶାସନ ପରି ।
ଏଠାରେ ବେଠି ଅଛି । ଜାଗିର ଖାଇ
ପାଇକମାନେ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ପ୍ରତିଦିନ
ହାକିମମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଆସି ବେଠିରେ କାମ
କରି ଦେଇଯାନ୍ତି । କୌଣସି ହାକିମଙ୍କ
ଯାହା ଦରକାର, ଡେପୁଟି କମିଶନରଙ୍କ
ଅଦାଳତର ମୋହର ଦିଆ ପରଞ୍ଚନା ଯିବା
ମାତ୍ରକେ ତାହା ଦଢ଼ନ୍ତରେ ହାଜର ହେବ ।
ଜିନିଷ ଶୁଣ ଶଷ୍ଟା । ସପ୍ତାହରେ ଥରେ
ରବିବାର ଦିନ ହାଟ ବସେ । ଚାଉଳ ଓ
ମୁଗ ଜଙ୍ଗାକୁ ଗାୟ ସେଇ । ଦୁଧ ସେଇ
ଦୁଇ ଅଣା । ବିଶୁଦ୍ଧ ଛିଅ ସେଇ ଆଠ
ଦଶ ଅଣା । ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ୪୭
ତୋଳା ଓଜନ ମାଣରେ ବିକ୍ରି ହୁଏ ।
ହାଟରୁ କିଣି ନରଶିଳେ ଆଉ କୌଣସି
ଜିନିଷ ମିଳେ ନାହିଁ । ସରକାରୀ
କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପ୍ରାୟ କାଠ କିଣିବାକୁ ହୁଏ
ନାହିଁ । ଡେପୁଟି କମିଶନରଙ୍କ ଅଧ୍ୟାନରେ

॥ ଶାଶ୍ଵରା ସପ୍ତ ॥

ଗୋଟେ ପଡ଼ିଛନ୍ତାର
ଅର୍କତପଣକୁ ନେଇ
ଥିଲା ତ ସେ
ଏମାଏଁ
ଠିଆ ଲଙ୍ଘିଲା ।

କିଏ ବିଞ୍ଚିଦେଲା
ମୁଠାଏ ଅବିର
ହଜେଇ ଦେଇ
ଧୂପର ପୃଥବୀର କୋହ
ଭିଜେଇ ଦେଲା ସେ
ବିଭୋର ପଣରେ
ତା' ପାଗୁଣର ଦେହ ।

କୁଆଡ଼ୁ ଆସିଲା ଯେ
ଏତେ ନିଶା ?

ବାତହୁତା ପ୍ରକାପତିଙ୍କ ଦେଶାରେ
ଖେପତିଲେ ଫୁଲର ଅରଣ୍ୟ
ନିଆଁର ସମ୍ବୁଦ୍ଧରେ
ଖେଳିଗଲା
ପ୍ରୀତିର ପ୍ଲାବନ ।

ଚକାପାରି ବସିଗଲା
କବି ଭିତରେ
ଗୋଟେ ପ୍ରେମିକପଣ,
ପୁଣି -
କୁଆଁରୀ ସଞ୍ଚରେ
ମଳୟର ଦେହତର୍ତ୍ତ ଶିହରଣ ନେଇ
ଆରମ୍ଭ କଲା ତା' ଭିତରେ
ଛାଇ-ଆଲୁଆର ଖେଳ
ଗୋଟେ ପାଗଳ ଜନ୍ମି।

କହନାର କୌପିନାଯିନୀ
ଓଞ୍ଚିଠ ପାପାରେ

+ ମାର୍ପତ୍ର / ହିମାଂଶୁ ଦାସ
ଭୋଲେଶ୍ୱର,
(ଫୋ) ୯୮୪୩୩୪୪୭୮୮୮

ଶୈକ୍ଷିକ ସବୁ ଗାତି ସ୍ଵପ୍ନର ହେଉ
 ଏବୁ ସକାଳ ହେଉ ଫୁଲର,
 କୁଣା ଯୋରିଷିଆ ଖରା
 ଅସ୍ପଦ୍ରୁ ଚାରିଆଡ଼େ
 ତରାଉ ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନର ପ୍ରେତ ।
 ଏବୁ ଗାତ ପ୍ରାତି ଗାତ ପାଲଚନ୍ଦ୍ର
 ବାରିଆଡ଼େ ବାଜୁ ସାହାନାଇ,
 ବୁଝିର ମାହୋଳଟିଏ
 ଆରମ୍ଭ ଚାରିଆଡ଼େ
 ଶଶ ହେଉ ଯେତେ କଳାରାତି

ର ପକ୍ଷୀ,
 ଡାଳା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ ଏବେ
 ଆକାଶ ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ ।
 ତାର ପ୍ରତିଟି ଉଡ଼ାଣେ ଭରୁ
 କାଶିଲୁ ଛୁଟୁଇବାର
 ବଦମିତ ଜଞ୍ଚା ।

ଦୁଃଖ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାର
 ଗୀତି ସବୁ ଲାଗି ହେଉ
 ଲେଖା ହେଉ
 ମୂଆ ଏକ ସ୍ଵାଗତ ସଂଗୀତ ।

 ଯାହା ସବୁ ବିତିଗଲା
 ସ୍ମୃତି ହୋଇ ରହିଯାଉ
 ଲାଗିଥାଏ ରହିଥାଏ ସାକ୍ଷୀ
 ଏବେଠାରୁ ଲେଖାଯାଉ
 ମୂଆ ଏକ ଲାଗିଥାଏ
 ସଂପ୍ରାତି ସବିଜ୍ଞା ଆଉ ଆପଣା ପଶର ।

A close-up photograph of a woman with dark hair and glasses. She is wearing a pink sari with white circular patterns and a white blouse. She is looking towards the right of the frame. The background is slightly blurred.

+ ଅବସରପ୍ରାସ୍ତ ପ୍ରାଧାପିକ
ସାମରାଜୟପୁର, ଭଡ଼କ
(ମୋ) ୯୪୩୭୧୯୩୯୪୮

ମୋ ଘର ପାଖ ଜରାଶୁମର
ସରିଆ ମା’
ଦିନ ତମାମ ସରି ନଥୁବା ‘ଦୁଃଖ’କୁ
ସେ ରାତିର ବର୍ଜନୀୟ ଅଣ୍ଟି ଗଛିଲେ

A portrait of a young man with dark hair and a plaid shirt.

ନାରାୟଣ ସାହୁ

ଏକତ୍ର ହୋଇଯାଆଛି ଫଟାମାଟିଚ
ରଙ୍ଗ, ହାତର କହୁଣିରେ ନିରବିଯାପ୍ତି
ଦେବାଦେବଙ୍କ ନୀରବପଣ !

ସବୁଦିନ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ
କେତେ କେତେ ନୃଥୀ ମୁହଁ ଦେଖେ,
କାହା ମିଛ ‘ମା’ ଡାକରେ ସେ ମୋହିତ
ହେଇଯାଏ ସ୍ଵଂମ୍ୟ, କାହା ମନ ଘାଣ୍ୟ
ବାହ୍ୟ ଚାକଚକ୍ୟ ହାତରେ
ସେ ଥାଁ କରି ଖାଇଦିଏ
ଲୁହ ସହ ଜରାଶ୍ରମ ଖାଦ୍ୟ !

ସେବେ ସେ ଦେବାଚିଏ ସାଜେ
ଆମେ ସାକୁ
ପୃଥିବୀର ଶେଷତମ ଆଶା !

ତଥାପି, ତା ମନରେ ଘାଣ୍ୟ ହୁଏ
ସନ୍ତାନର ଉପଦ୍ୱିତ୍ତ, ଭାବିନିଏ
କାଉ ହେଇ କାହାକୁ ଯେ ପାଳିଥଳି
ସେ ଏବେ ମୋର ନୁହେଁ !
ମା’ର ନୁହେଁ !

+ ନୃଥୀସ୍କୁଡ଼ା, ସୁଲ୍ଲାତା, ବଡ଼ଚଣା
ଯାଜପୁର

